

Οι καλικάντζαροι έρχονταν την παραμονή των Χριστουγέννων και έφευγαν τα Θεοφάνεια. Έχουν διάφορες ονομασίες: Λυκοκαντζαράιοι, σκαρικατζέρια, καρκατζέλια, πλανήταροι (Κύπρος), Κήδες (Σύμη), καλλισπούδηδες, χρυσαφεντάδοι (Πόντος), κωλοβελόνηδες, παρωρίτες ή παραωρίτες (πριν από το λάλημα του πετεινού), παγανά.

Συμβολίζουν το σκοτάδι και ζουν όλο το χρόνο στα έγκατα της γης, προσπαθώντας να κόψουν το δέντρο που βαστάει τη γη. Όταν είναι πολύ κοντά να το πετύχουν, την παραμονή των Χριστουγέννων ανεβαίνουν στη γη δημιουργώντας προβλήματα στους ανθρώπους.

Μένουν ανάμεσα στους ανθρώπους 12 μέρες ως την παραμονή των Φώτων αφήνοντας στην ησυχία του το δέντρο της Ζωής να αναβλαστήσει. Ο λαός τους φαντάζεται μαύρους και άσχημους, κουτσούς, ψηλούς με μάτια κόκκινα, πόδια τραγίσια και σώμα τριχωτό. Οι άνθρωποι προσπαθούσαν να τους εξουδετερώσουν με διάφορους τρόπους και κυριότερα με τη φωτιά, η οποία καίει συνεχώς στο τζάκι όλο το Δωδεκαήμερο.

Τα Φώτα όλα τα πονηρά πνεύματα φεύγουν με τον αγιασμό:

Φεύγετε να φεύγουμε, έρχετ' ο τουρλόπαπας

Με την αγιαστούρα του και με τη βρεχτούρα του.